

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen eliölajin rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen viitasammakon osalta

Hakija

Rajavartiolaitos
PL 3
00131 Helsinki
erkki.matilainen@raja.fi

Hakemus

Rajavartiolaitos hakee Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta lupaa saada poiketa luonnonsuojelulain 78 §:n kiellosta. Poikkeuslupahakemus koskee viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa, joka sijoittuu Värtsilän Onkilammelle. Alueella on todettu esiintyvän viitasammakoita vuonna 2023 tehdyssä maastoinventoinnissa.

Rajavartiolaitos pyytää, että Pohjois-Karjalan ELY-keskus myöntää Värtsilän Onkilammelle poikkeusluvan. Esteaidan toteuttaminen itärajalla voi heikentää luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä IV(a) ja luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteessä 5 mainitun viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa Värtsilän Onkilammella. Poikkeuslupa pyydetään myöntämään hankkeen luonteen ja keston takia toistaiseksi, tai luonnonsuojelulain 83 §:ssä mainituksi enimmäismääräksi eli kymmeneksi (10) vuodeksi.

Toukokuussa 2023 Onkilammella havaittiin arviolta noin 10 yksilön kurnutusta. Inventointi tehtiin Nieminen & Ahola 2017 ohjeiden mukaan. Lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei määritetty tarkemmin selvityksen yhteydessä, mutta yksilöitä esiintyi molemmin puolin lammen eteläosassa, joten lisääntymis- ja levähdyspaikkaa voidaan arvioida olevan ainakin lammen eteläpuolinen suorantainen alue, jossa lajia havaittiin. Lammen kaakkoispuolella on kosteampaa ympäristöä, jolla voi olla merkitystä viitasammakon kesäelinympäristönä.

Varsinaiseen rakentamiseen käytettävän alueen leveys raja-aukosta mitattuna on 10 metriä, lisäksi tämän länsipuolella noin 10 metrin levyistä aukkoa pidetään puustosta vapaana. Yhteensä esteaidan edellyttämä tilantarve on raja-aukosta mitattuna 20 metriä.

Rakentamisella voi olla sekä tilapäisiä että pysyviä vaikutuksia viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkaan. Aidan ja tien rakentamisesta sekä ojien kaivamisesta saattaa koitua tilapäisiä vaikutuksia Onkilammen veteen valumien kautta. Mahdolliset lammen yli tehtävät siltarakenteet tai penkereet saattavat pysyvästi muuttaa pienen osan viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikasta sille sopimattomaksi.

Esteaidan rakentaminen on rajaturvallisuuden takia olennaista rakentaa tässä hakemuksessa esitetulle alueelle. Rajavartiolaitos katsoo, että tilanteessa ei ole luontodirektiivin artiklan 16 mukaisesti muuta tyydyttävää ratkaisua ja poikkeamista haetaan yleistä turvallisuutta koskevasta pakottavasta syystä. Valtakunnallisella tasolla hanke on Suomelle merkittävä osa itsenäistä ja uskottavaa kykyä ylläpitää rajaturvallisuutta. Esteaita tehostaa rajavalvontaa sekä tukee merkittävällä tavalla häiriötilanteiden hallintaa rajalla. Fyysinen esteaita on käytännössä välttämätön välineellistetyn tai laajan laittoman maahan-tulon tilanteessa. Esteaita myös vähentää Suomen riippuvuutta Venäjän rajavalvonnan tehosta. Suomella on oltava itsenäinen ja uskottava kyky ylläpitää rajaturvallisuuttaan.

Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Poikkeus voidaan myöntää, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoista ratkaisua ja lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Tätä poikkeamislupaa haetaan luontodirektiivin artiklan 16 (1c) mukaisista yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä. Esteaidan rakentaminen on välttämätöntä Suomen rajaturvallisuuden parantamiseksi.

Hakijan näkemyksen mukaan poikkeamisluvan myöntämisedellytykset täyttyvät. Hakija pyytää kohteliaimmin myöntämään poikkeusluvan toistaiseksi, tai vähintään kymmeneksi (10) vuodeksi hankkeen kehitysvaiheen ja kokonaiskeston takia. Poikkeamishakemukselle pyydetään pikaista käsittelyä valtionjohdon hankkeelle asettaman aikataulun takia.

Päätös ja lupaehdot

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (myöh. ELY-keskus) myöntää hakijalle luonnonsuojelulain (9/2023) 83 §:n nojalla luvan hakemuksen mukaisen hankkeen toteuttamiseen seuraavin ehdoin:

1. Lupa on voimassa 24.5.2024 – 23.5.2027.
2. Toiminta ei saa vaarantaa viitasammakon tai muiden lajien populaatioiden säilymistä kohdealueilla.
3. Luvanhaltija vastaa tarvittavasta yhteydenpidosta maanomistajiin.
4. ELY-keskus voi peruuttaa osittain tai kokonaan tämän luvan, mikäli luvan edellytykset eivät enää täyty tai käytössä ilmenee väärinkäytöksiä.
5. Lupa tai sen jäljennös on oltava mukana kohdealueella liikuttaessa (esimerkiksi mobiililaitteessa), jotta se voidaan esittää pyydettyäessä.
6. Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle on toimitettava raportti luvan käytöstä, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakemuksen mukainen aita rakennettu on Onkilammen alueelle. Raportti toimitetaan osoitteeseen kirjaamo.pohjois-karjala@ely-keskus.fi, viitteeksi POKELY/481/2024.

Perustelut

Viitasammakko on luonnonsuojelulain 69 §:n perusteella koko maassa rauhoitettu eläinlaji. Se kuuluu myös Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää (luonnonsuojelulaki 78.1§). Rauhoitettuihin lajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen, yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla on luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan kielletty.

Luonnonsuojelulain 83 §:n 1 momentin mukaan ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa 70 ja 78 §:ssä säädetystä, mikäli poikkeaminen ei haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista, muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole tarjolla ja jokin luonnonsuojelulain 83 §:n 3 momentin kohdista 1-4 täyttyy.

Suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen

Luonnonsuojelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan eliölajin suotuisalla suojelutalalla tarkoitetaan sitä, että laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luonnollisissa elinympäristöissään.

Viimeisimmän uhanlaisuusluokituksen (Suomen lajien uhanalaisuus: Punainen kirja 2019) mukaan viitasammakko on elinvoimainen. Vuoden 2019 lajiraportoinnissa EU:n komissiolle lajin suojelutalo arvioitiin suotuisaksi ja kannan kehityssuunta arvioitiin vakaaksi.

ELY-keskuksen katsoo, että hakemuksen mukaisista toimenpiteistä, lupapäätöksessä mainituin ehdoin toteutettuna, on viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikalle vain vähäistä haittaa, jolla ei ole merkitystä viitasammakon suotuisan suojelutason säilyttämiselle.

Muun tyydyttävän ratkaisun puuttuminen

Hanke edistää rajaturvallisuutta ja rajavalvontaa tukien häiriötilanteiden hallintaa rajalla. Rajaturvallisuuden edistämiseksi kyseisellä alueella ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ole muuta tyydyttävää ratkaisua kuin raja-aidan rakentaminen.

Yleistä turvallisuutta koskeva pakottava syy

Luonnonsuojelulain 83 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan poikkeaminen tiukkaa suojelua edellyttävien lajien rauhoitusmääräyksistä voidaan myöntää, jos se on tarpeen kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä.

Hanke on tärkeä osa rajaturvallisuutta, rajavalvontaa ja se tukee häiriötilanteiden hallintaa rajalla. Rajaturvallisuuden varmistamiselle kyseisellä alueella ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ole muita tyydyttäviä ratkaisuja kuin raja-aidan rakentaminen. Lisäksi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan raja-aidan rakentamiselle on olemassa pakottava syy.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 3, 69, 70, 78 ja 83 §
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §
Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2024 (1215/2023)

Päätöksen voimaantulo

Pohjois-Karjalan ELY-keskus on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Luvan mukaisiin toimenpiteisiin tulee voida ryhtyä ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida rajaturvallisuuteen liittyvän yleisen edun vuoksi lykätä.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä, päätös on annettu tiedoksi sähköpostitse.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Ville Vuorio ja ratkaissut yksikön päällikkö Pirkko Siikamäki.

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

Ympäristöministeriö, kirjaamo.ym@gov.fi
Suomen ympäristökeskus, kirjaamo@syke.fi
Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri, pohjois-karjala@sll.fi

Suoritemaksu

Suoritemaksu luonnonsuojelulain 83 §:n 1–3 momentissa tarkoitettu poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä: 316 €